

Ørnen i Numismatikken

Af Claus Nielsen.

Den, der samler mønter og som interesserer sig for lidt mere, end priserne i de sidste kataloger, vil hurtigt opdage, at jo mere han sysler med disse sjove antikviteter, jo mindre ved han!

Af hvilket metal er denne mønt lavet? Hvorfor vejer den netop så og så meget? Hvad betyder de mærkelige bogstaver i omskriften o.s.v., og hvem er den møntmester, der har sat sit mærke: "G.K." på nogle af Chr. d. V.s mønter?

Den slags spørgsmål er legio, mange af dem kan man få klaret ved at spørge mere kyndige, og andre får man svar på ved at slå efter i den megen litteratur, der heldigvis efterhånden findes om numismatik.

For nogle måneder siden fik jeg de seneste tyske olympiademønter, og det slog mig, at den tyske ørn igen har fået ny skikkelse, og at den i virkeligheden forandrer sig, hver gang der i Tyskland præges nye mønter.

Forbundsrepublikken har siden 1952 og indtil i dag udsendt en lang række mindemønter - alle med forskellige ørne! Naturligvis og heldigvis er der her kun tale om forskellig kunstnerisk opfattelse og udfoldelse. Den tyske rigssørn er en heraldisk og en stiliseret fugl, så stiliseret, at man må stille sig tvivlende til dens flyvefærdighed. Men hvorfra stammer egentlig dette flotte stykke fjerkræ?

Jeg har prøvet at slå den efter i forskellige værker, og det viser sig, at ørnen slet ikke er nogen særlig tysk fugl, men at den har slægtninge mange steder på kloden. Ja, den har aner så langt tilbage i historien, at man næsten kan regne den til trækfuglene!

De allerældste ørne, vi har kendskab til, finder vi i den gammel ægyptiske kunst.

Allerede 4000 år før vor tidsregning ser vi denne prægtige fugl indtage sin ganske selvfølgelig plads i de ægyptiske relieffer. Ørnen indgår som bestanddel i ægypternes hieroglyffer, ja vi ser den endda med udbredte vinger beskærme farao og hans dronning i tidens billedhuggerkunst.

Det er nok ikke helt tilfældigt, at Moses, der jo var uddannet i fornemme ægyptiske kredse, lader Gud Herren sige til israelitterne i Sinais ørken, at han har båret dem hid til sig - "på ørnevinger!"

Medlemsblad for:
**Numismatisk Forening
for Nord- og Sydslesvig**

Redaktion/ Kommission:

Jens Madsen
Jørgensby 14
6310 Broager
jensmadsen@moneta.dk
Tlf.: 74 44 95 63

Gengivelse af artikler kun
efter indhentet tilladelse
og med kildeangivelse.

Formand:

Henning Kjær
Kærmindevej 17
6400 Sønderborg.
Tlf.:74 43 34 82
Fakjaer@mail.tele.dk

Brevbud:

Ved brevbud betales 3% i
salær og evt. porto.

Faste brevbud skal være
fremme dagen før auktionen.

Modtages af
H. C. Deelee
Genner Bygade 29
6230 Røde Kro
Telefon 74 66 49 50
hansdeele@bbsyd.dk

Oplag: ca. 130 stk.

Foreningens vedtægter kan
altid rekvireres hos
formanden.

www.nfns.dk

Tryk: Langenberg
Sønderborg

Hos de gamle grækere havde ørnen ganske tydeligt guddommelig status. Den var Zeus' fugl, som påfuglen var Heras' og ugleen Pallas Athenes. Da senere romerne stort set tilvender sig den græske kultur og religion, følger ørnen med som Jupiters fugl. Efterhånden breder sig den opfattelse, at kejseren selv er en guddom, han kaldes Augustus - den ophøjede! Det er da ganske naturligt, at ørnen bliver symbolet på denne guddommelige ophøjethed. Kejseren uddeler ligefrem gyldne ørne til sine legioner, inden de drager i felten, et ceremoniel, som senere Napoleon med megen effekt også benyttede. Turister der tidligere har besøgt Kapitol i Rom, vil huske den stakkels ørn, der dengang sad i sit bur og sammen med sine naboer, ulvene, skulle minde godtfolk om Roms storhedstid.

Roms sørgelige skæbne skal ikke repeteres her, men vi kan fastslå, at selv om Rom går under, forsvinder ørnen ikke: Den fortsætter sin tilværelse i det byzantinske rige, hvor den indgår som element i kunsten, i ornament, tekstiler o.s.v. Herfra arves den af kejseren af det hellige romerske rige, idet Karl den Store overtager den som magtsymbol. Gennem hele middelalderen anvendes ørnen som skjold-mærke af en mængde fyrster, og de tysk-romerske kejsere beholder den indtil Napoleon opløser kejserriget i 1806. Derefter overgår ørnen til at blive et østrigsk nationalsymbol.

Den tyske rigsoørn stammer fra Hohenzollerne, og da Brandenburg-Preussen blev kongerige fulgte ørnen med. Da kongen af Preussen i 1871 ophøjedes til tysk kejser, blev ørnen fællestysk symbol; og den har overlevet alle omskifteligheder og politiske systemer til denne dag.

De fleste heraldiske ørne fremstilles symmetrisk, d.v.s. at man ved hjælp af en lodret midterlinje kan dele fuglen i to ens halvdele: to ens kløer, to ens udbredte vinger, men hvad med hovedet? Af hensyn til symmetrien, og vel også fordi en dobbeltørn må siges at være fornemmere end en enkelt, forsyner man allerede i det gamle Byzans ofte fuglen med to hoveder. Dette fornemme dyr med scepter og rigsåble i kløerne blev netop de tysk-romerske kejseres symbol og fulgte de østrigske kejsere til 1918, da den sidste habsburger måtte opgive tronen. I Rusland dukker ørnen op omkring år 1500 og forsvinder i ragnarok omkring den kommunistiske revolution. Som et kuriosum, og som et tegn på, hvor sejlivet ørnen må være, skal det nævnes, at den i tyverne og igen efter anden verdenskrig dukker op i Østrig i en noget derangeret skikkelse,

idet den har mistet sit ene hoved og loyalt tjener de nye tider ved at holde hammer og segl i klørne.

Ørnen har også optrådt i mere eller mindre naturalistisk skikkelse, som vi kender den fra Brandenburg-Preussen, for eksempel på mønter fra Frederik den Stores tid, fra Mexico og U.S.A. for at nævne nogle eksempler.

I numismatikken træffer vi ørnen allerede på mønterne fra den græske oldtid.

Ptolemæiske pengestykker fra Ægypten har ofte ørnebilleder. Hos romerne ses ørnene sjældnere på mønter, men dukker dog op af og til som kejserlige attributter.

I virkelig stor stil dukker de op på de tyske hulpeninge og andre mønter fra det middelalderlige Tyskland, og her har de holdt sig helt op til vor tid. Dog er det ikke kun i Tyskland, vi træffer ørnen, som allerede nævnt findes den blandt andet også i U.S.A. endda som dobbeltørn om end i en noget anden betydning end den gængse. I Staterne fremstilledes indtil 1933 mønter af guld, og da en del af disse på reversen havde en ørn, kaldte man ligefrem disse mønter for "ørne" eller, som det hedder på engelsk, "eagles". Det vil sige sådan kaldte man 10-dollarmønten, og naturligvis kom tyvedollaren så til at hedde "double-eagle" selvom den kun havde ét hoved! Fem-dollaren hed for resten "half-eagle"!

Få har som møntsamlere lejlighed til at komme den heraldiske, eller om man vil, symbolske ørn på så nært hold, og det ville være glædeligt om denne lille redegørelse kan medvirke til at give lidt ekstra udbytte af samleriet.

Claus Nielsen.

Bragt i bladet første gang i nr 320.

Medlemssalg nr. 455
tirsdag den 14. februar 2017

Nr	Me dl		Kons	Opr. Pris	
		Sedler			
1	38	DK Avnbøl 50 pf. Si. 8A	0	120	
2	38	DK Avnbøl 50 pf. Si. 9A	0	45	
3	38	DK Avnbøl 1 mark Si. 11	0	20	
4	38	DK Brunde 1 mark Si. 23	0	20	
5	38	DK Gråsten 2 mark Si. 33C	0	65	
6	38	DK Højer 25 pf. Si. 56B	0	20	
7	38	DK Højer 50 pf. Si. 57C	0	20	
8	38	DK Løgumkloster 50 pf. Si. 62	0	20	
9	38	DK Rinke­næs 50 pf. Si. 72 Uden kontrol nr.		85	
10	103	D 10 stk. forsk. notgeld	0	25	
11	103	D 10 stk. forsk. notgeld	0	25	
12	103	D 10 stk. forsk. notgeld	0	25	
13	103	D 10 stk. forsk. notgeld	0	25	
14	103	D 10 stk. forsk. notgeld	0	25	
15	103	D 10 stk. forsk. notgeld	0	25	
16	103	D 10 stk. forsk. notgeld	0	25	
17	103	D 10 stk. forsk. notgeld	0	25	
18	103	D 10 stk. forsk. notgeld	0	25	
19	103	D 10 stk. forsk. notgeld	0	25	
20	103	D 10 stk. forsk. notgeld	0	25	
21	103	D 10 stk. forsk. notgeld	0	25	
22	103	D 10 stk. forsk. notgeld	0	25	
23	125	DK Sønderborg 10 pf 15.05.17 Si92A	01	30	
24	125	D 12 forskellige notgeld	Lot	6	
25	125	D 10 forskellige notgeld	Lot	5	
26	125	D 10 forskellige notgeld	Lot	5	
27	125	D 10 forskellige notgeld	Lot	5	
28	125	D 10 forskellige notgeld	Lot	5	
29	125	D 10 forskellige notgeld	Lot	5	
30	125	D 10 forskellige notgeld	Lot	5	
31	125	D 10 forskellige notgeld	Lot	5	
32	41	D Bielfeld 25 mark stof seddel 15.07.21	0	50	
33	41	D Esingen 2 x 25, 2 x 50, 2 x 75 pf DN 353.2	0	35	
34	41	D Kölln-Reisieh 2 x 25, 2 x 50, 2 x 75 pf	0	40	

		DN 715.1			
35	41	D Flensborg 5 pf, 10 pf, 30 pf DN 366.1a	0	80	
36	41	DK Gram 2 mark 18 stk forsk. bogstaver	0	250	
37	8	DK rationeringsmærker 1940'erne	lot	50	
		Mønter			
38	41	Malta 9 stk forsk mønter 1972-1975	Lot	10	
39	41	Album med div mønter og sedler	Lot	25	
40	41	DK F2 2 sk (15)64	1	200	
41	41	DK C4 2 sk 1603 Si30.1	1+	200	
42	41	DK C4 4 sk 1632 Si46.2 buklet knivmærker	1(+)	200	
43	41	DK F4 2 sk 1716 Si54	1+	75	
44	38	DK 1 jubilæum 1906	0	80	
45	38	DK 1 jubilæum 1912	01-0	85	
46	38	DK 1 jubilæum 1937	0	65	
47	38	DK 1 jubilæum 1958	0	50	
48	38	DK 1 øre 1917	1+	110	
49	38	DK 10 øre 1917	01-0	45	
50	38	DK 2 skilling Si4.2-H33B 1781	1-1+	85	
51	38	DK 6 skilling Si12.1-H20 1813	1-1+	85	
52	38	DK 12 skilling Si13-H19 1813	1-1+	85	
53	38	DK ½ R.B.S. Si3-H12 1842	1+	75	
54	38	DK 3 Rigsbankskilling Si6-H9A 1842	1+	60	
55	102	Pose med mønter fra 16 lande, sorteret i små poser ca 650 g	lot	25	
56	102	DK pose med 1,2,5 øre zink mønter ca 700 g	lot	h.b.	
57	102	DK pose med mønter incl 1 øre 1913,23, 2 øre 1897, 25 øre 1921 ca	lot	h.b.	
58	102	DK 2 kr 1875	1	50	
59	102	DK 2 kr 1953 jub	1+	50	
60	40	Medalje Sønderjyllandsmønten 1983 Frøslevlejren sølv 92,5% 31,4 g	0	55	
61	40	DK 200 kr 1992 jub	0	175	
62	40	DK 200 kr 1995 jub	0	175	
63	40	DK 2 kr 1876	1-	30	
64	161	DK 2 kr 1923 jub	1+	35	
65	9	DK 1 sk 1812 korr	1	20	
66	9	DK 2 kr 1915	1+	35	
67	9	DK 2 kr 1888 jub	1++	150	
68	9	DK 2 kr 1912 jub	1+	95	
69	9	DK 5 kr 1960 jub	0	40	
70	9	DK 5 kr 1964 jub	0	40	

71	82	D 3 mark 1911A sølv	1(+)	30	
72	82	D 5 mark 1876B sølv	1	75	
73	82	D 2 mark 1904A sølv	1(+)	20	
74	82	British North Borneo 1 cent 1888 bronze	1+	25	
75	82	Medalje Travelselskab 25. maj 1931 bronze	1+	25	
76	82	Trankebar C7 4 kas 177? (ir)	1	25	
77	82	Reklamemærke, 4 diverse	lot	25	
78	82	DK 3 sk 1812	1+	55	
79	82	DK Kgl. Møntsæt 1994	0	75	
80	82	DK Kgl. Møntsæt 1995	0	75	
81	82	Blikæske ”Vogelaugentabak” + 63 mønter	Lot	25	
82	82	DK 2 øre 1897	1+	10	
83	82	DK 2 stk 1 sk 1771H37 (1 stk med hul)	Lot	50	
84	82	Mærke (bronze) “Got mit uns“, polet „BAN“	lot	25	
85	82	DK 1 øre 1899,1913, 1918(j),1921 2 øre 1897 25 øre 1941(z)	Lot	60	
86	82	Norge 2 kr 1904	1	300	
87	82	DK 1 sk 1856, 1860 Si9.2 2 sk 1815 4 sk 1854	Lot	15	
88	7	Kina 7 fork mønter fra forsk århundrede	1+	50	
89	7	Sverige møntsæt 1972	0	15	
90	7	Sverige 2/3 sk 1839	1+	15	
91	7	D Hamborg 1 sechling 1855	1(+)	5	
92	7	DK STAR frimærkemønt	1	150	
93	7	DK 5 øre 1941 islået hammer (hammer & segl symbol)	1	10	
94	7	DK 10 kr 1913 guld	1++	900	
95	7	Norge 1/2 sk 1867	1+	25	
96	7	Norge 2 sk 1871 stjerne	1+	45	
97	7	D ½ mark 1914A	0	35	
98	7	D ½ mark 1915G	0	30	
99	7	D 4 pf. 1932A	01	25	
100	7	Grønland 1 kr 1957	1+	25	
101	7	Grønland 1 kr 1960	01	35	
102	7	Grønland 1 kr 1964	1++	50	
103		DK bank mønt sæt 1981, 1984	0,0	32	
104		DK bank mønt sæt 1986, 1987	0,0	32	
105		DK bank mønt sæt 1988, 1989	0,0	27	

106		DK Kgl. Møntsæt 1990	0	75	
107		DK Kgl. Møntsæt 1991	0	75	
108		DK Kgl. Møntsæt 1992	0	75	
109		DK Kgl. Møntsæt 1993	0	75	
110		DK Kgl. Møntsæt 1994	0	75	
111		DK Kgl. Møntsæt 1995	0	75	
112		DK Kgl. Møntsæt 1996	0	75	
113		DK Kgl. Møntsæt 1997	0	75	
		Sedler			
114		Grøn Leuchtturm Album med kassette 22 x 27 x 5 cm med , næsten ny	Lot	30	
115		Sverige 100 kr 2000-2017 Carl Linne	0	130	
116		Sverige 12 kr 1997-2008 S. Lagerløf, 50 kr 1996-2003 J. Jind	1+, 1+	70	
117		Sverige 1 kr 1916 L108210	1	20	
118		Finland 5 mark 1963 Litt. B	1+	10	
119		D 10 mark 01.10.1993, 20 mark 01.10.1993	1+, 1+	90	
120		Holland 10 gulden 25.04.1968, Belgien 500 franc 1998	1(+), 1+	50	
121		Frankrig 20 franc 1997	0	35	
122		Frankrig 50 franc 1997	1+	15	
123		Frankrig 100 franc 1998	1+	30	
124		USA 5 dollar seie 1988A	0	50	
125		Egypten 1, 5, 10, 20 pound, 2 x 25, 50 piastre	Lot	50	

□ : se billede på www.nfns.dk

Hammerslagspris ved medlemssalg og auktion den 13. december 2016

Nr.	Pris	Nr.	Pris	Nr.	Pris	Nr.	Pris	Nr.	Pris	Nr.	Pris
1	100	22	65	43		64	75	85		106	54
2		23	25	44		65		86	35	107	60
3		24	25	45	36	66		87	45	108	150
4	95	25	25	46		67		88	90	109	
5	40	26	15	47		68	35	89	40	110	
6	20	27	140	48		69		90		111	
7		28	74	49	40	70		91		112	1900
8		29	100	50		71		92	30	113	
9		30	100	51		72	80	93	48	114	600
10		31	115	52		73	70	94	36	115	800
11	1200	32	80	53		74		95	35	116	
12		33	84	54		75		96	15	117	1000
13		34	110	55		76		97		118	
14	25	35	105	56	100	77		98	10	119	75
15	25	36	75	57		78		99	10	120	95
16		37		58		79		100	25	121	45
17	20	38		59		80	30	101	22	122	300
18	20	39		60	50	81		102	22	123	900
19	25	40		61	75	82		103	18	124	800
20	20	41		62	60	83		104	40	125	1670
21		42		63		84	80	105	52	©	

Numismatisk Forening afholder medlemsmøde med auktion **tirsdag den 14. februar 2017 kl. 19.30** på Nygade huset, Nygade 23 A, Aabenraa.

.....